

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17

Naročnina četrletno 15 din

za pol leta 30 din

za vse leto 60 din

Posamezne številke 1.50 din

V zamejstvu celoletna naročnina 90 din

Ljubljana, dne 15. julija 1938.

Upravništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta 17

Poštočkovni račun:

Ljubljana št. 16.176

Rokopisov ne vračamo

Oglasi po tarifu

Tiska Zadržna tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani

Dr. I. Š.:

Slovenci in demokratična Evropa

I.

Slovenci smo narod, katerega politična preteklost je revna. Revnost politične naše preteklosti je v veliki meri kriva naše politične nenadarnosti. Med prizadevanji, ki zrcalijo naš politično nenadarnost, je tudi slabost, da se zanašamo — na kar koli izven nas, samo na samega sebe ne dovolj. Ob prevratu so tržaški Slovenci skupno s tržaškimi Italijani poslali v Benetke zaupnike z nalogo, da povabijo Italijane v Trst zato, da Italijani Trst zasedejo. Poslali so jih tja zato, da omahuječe Italijane opogumijo, kajti avstrijska vojska je že pobegnila. Ni bilo človeka, ki bi bil mislil na to in silil na to, da si mesto Trst iz lastne volje, iz lastnih moči sestavi organizacijo za red in upravo. Zlasti ni bilo Slovence take misli in take volje. »Slovenski narod« je takrat s korajžjo dečka, ki kaže izza materinega krila osle, pisaril o prihodu angleških vojakov v Ljubljano. S to lažjo je vlivljal poguma sebi in ga je hotel vlivati Slovincem. Ko je šlo za odločitev, ali naj sprejmemo Wilsonovo črto ali ne, ni bilo mogoče najti slovenskega politika, ki bi bil to črto v imenu Slovencev sprejel. Ni ga bilo mogoče najti, ker bi bil takrat — v prevratnem zanosu »revolucije brez krvi« — opljuvan kot slovenski izdajalec in še kaj hujšega bi se mu bilo pripetilo. In vendar je Wilsonova črta odpirala Slovincem lastno pot do morja, ki je danes nimamo. Zato pa smo naravnost v diru skrbeli, da zamenjamo Dunaj s čim drugim. Ko je poslovala na Koroškem plebiscitna komisija, smo Slovenci — po pisavi naših glasil — prav za prav vse svoje prizadevanje skrčili v to, da pridobimo enega ali drugega člana komisije za svoje stališče, ne pa, da bi pridobili tamošnje glasovalce za sebe. (Kako so mnogi naši ljudje skrbeli za čimvečjo antipatičnost Slovencev, o tem bo najbrž še mnogo razodela poznejša zgodovina.) In vendar je bil od pridobitve glasovalcev odvisen izid plebiscita.

Zgledov, kako skušamo Slovenci svoj lastni napor nadomestiti z lažnejšim delom drugih za nas, torej ne manjka. Takih zgledov tudi še ni konec v današnji dan. Koliko demokratično mislečih Slovencev si hoče še v naših dneh prihraniti sleherni napor in sleherno aktivnost z izgovorom, da ni potrebe za to ali drugačno delo, češ saj še ni napovedana nobena ura, koliko je takih demokratičnih Slovencev, ki se zanašajo celo na to, da bi kak pritisk od zunaj ustvaril lažje pogoje za začetek delovanja. Medtem pa preprosti narod kmetov in delavcev gine od lakote za pošteno besedo, od praznine zaradi nedelavnosti poklicanih, in zapada — posebno na mejnih robovih — vabljenosti in izraznosti tuje delavnosti, moči, volje in poguma. Tako ne gre naprej!

Zlasti kar se tiče simpatij mednarodnega sveta moramo Slovenci vendar kedaj priti do spoznanja, da utegnejo biti simpatije šele nasledek spoštovanja tega sveta do nas zaradi priznanja naše lastne delavnosti, naše lastne aktivnosti in našega lastnega izraza volje in moči, in ne že pogoj za to, da vse to šele nastane med nami. Samo naš obstoj? Saj je vendar naš obstoj določeno šele dokazan potem, ko je dokazano vsaj to, da brcamo, vsaj to, da dihamo, da se zavedamo samega sebe. Če bomo taki, potem, da, moremo in smemo od mednarodnega sveta zahtevati, da nas spozna, da nas prizna in da nas upošteva. Ne prej in ne drugače.

Pripisujemo si visoko kulturno in civilizacijsko stopnjo. Čisto upravičeno. Pravico imamo na to, da nas sorodno-kulturna in sorodno-civilizirana Evropa upošteva, spoznava in priznava. Ko zato vemo, da pri sodobnem stanju človeškega razvoja

ne bi mogli živeti sami za sebe, brez sleherne zveze z drugim svetom, je čisto naravno, da se oziramo po tistih, o katerih slutimo, da bi nam lahko bili koristni.

V trenutnem položaju med narodi Evrope je gotovo, da ideali neposrednih zamejnih sosedov ne soglašajo z ideali našega ljudstva, niti z življenjskimi koristmi slovenskega naroda. Vse prireditve zadnjega časa, ki so jih obiskali pripadniki drugih narodov, izdajajo, da je smer in predmet simpatij slovenskega naroda demokratična Evropa, da so to narodi, ki se sami s svobodno disciplino upravljajo in vladajo. To so pa narodi, ki nas že zato natančneje ne poznajo, ker nimamo z njimi sosedstva. Naša lastna delavnost in koristnost samim sebi mora biti torej tem večja, tem bolj globoko zaorana, kolikor bolj oddaljen je domnevni prijateljski narod.

Ko pa si želimo zvez in spoznavanj, je potrebno tudi vedeti, kakšne so razmere pri dotičnem zamejnem svetu. Prav to dobro in pravično poznavanje tujega sveta nas bo oviralo, da bi tudi v bodoče zapadali kdaj napaki »zanašanja na tujino«, napaki, ki nas je v preteklosti tako dosledno uspavala.

Tako pravično poznavanje tujine, o kateri slutimo, da bi nam smela in mogla biti prijazna, nas bo navajalo tudi k razumnejšemu in kritičnejšemu zasledovanju dogodkov v tej tujini sami. To je prav v zadnjem času mednarodnih in medideoloških napetosti važna stvar.

Koliko je takih med nami, ki bi vedeli, da se dinamično brezobzirnejši fašizem vtihotaplja že v korenine ustroja tako imenovanih demokratičnih evropskih držav? Koliko je takih, ki bi iz tega dognanja mogli skleniti in zato razumeti, zakaj je v velikem dvoboju, ki se bije dandanes med eno ali drugo »osjo«, ena os toliko bolj predorna, druga pa toliko bolj omahujoča, popuščajočja in nazadujoča? Ni jih dosti. Ker nas je pa v razmerju z drugimi narodi res malo, bi bilo prav, da bi slabost svojega malega števila nadomestili z močjo svoje velike vednosti, svoje velike dejanske kulturnosti, ki se meri po stopnji in obsežnosti obče prisvojenega znanja.

Z dovoljenjem prizadetega vira hočemo v ta namen, da prispevamo k večjemu, točnejšemu in pravičnejšemu poznavanju nekaterih aktualnih, zelo resnih slabosti tiste tujine, v kateri išče slovensko ljudstvo simpatij in za katero jih čuti tudi samo, objavljati primerne drobce iz dognanj odličnih javnih delavcev te tujine, izraznikov te demokratične Evrope.

Opazovalec

Ob cestnem centralističnem fondu

Cestni sklad, napovedovan že dobro leto, je sedaj uzakonjen. Ne bomo ponavljali vsega, kar smo o njem in zaradi njega že pisali. Samo na uspeh naj še enkrat opozorimo: Slovenija bo plačevala vanj okoli 30%, dobila bo pa iz njega kake 3—4%.

V korist cestnega fonda so seveda prav močno obremenili tudi slovenske kolesarje. Slovenske, pravimo. Kajti dobra polovica vseh koles v državi je v Sloveniji, nekako 50.5%. Kolo, to je prometno sredstvo našega malega človeka, zlasti delavca in uradnika, ki se vozita z njim na delo in v službo, da si s stanovanjem v okolici prihranita nekaj drage najemnine. In vsak kolesar bo moral poslej plačevati 10 dinarjev na leto v centralistično upravljani cestni sklad. Slovenski kolesarji bodo tako morali plačevati nekako 2.5 krat toliko za cestni sklad, kakor avtomobilisti. Gotovo zaradi tega, ker lahka kolesa 2.5 krat bolj pokvarijo ceste, kakor težka motorna vozila.

II.

Julija 1937 se je vršil na Sorbonni v Parizu mednarodni sestanek pravnikov in politikov, ki se je ukvarjal s predmetom »Nazadovanje načel svobode v ustavnih preosnovah nekaterih demokratičnih držav«. Ta predmet in namen sestanka, ki se ga je udeležilo nad 150 prvih glav mednarodnega pravniškega in političnega sveta iz 14 evropskih velikih in malih držav, oznamuje odlično naslednji odlomek iz pozdravnega pisma Belgijca Ansiaux-a z univerze v Bruslju:

Od priznanja k dejanju

Vedno več jih je, ki izražajo zadovoljstvo nad našim listom. Oglašajo se tudi novi naročniki — dokaz, da si misel, ki jo zastopa list, vedno bolj utira pot. S tem so svoje soglašanje praktično potrdili. — Obračamo se še do tistih, ki odlašajo, da storé enako. Simpatije so sicer nekaj lepega, ali samo od njih ne živi nobeno gibanje. Treba je tudi žrtev. Stare naročnike in prijatelje prosimo, naj nam pošljejo naslove oseb, o katerih mislijo, da ga bodo naročile, ako ga jim pošljemo na ogled. Kdor se ne misli naročiti, naj list vrne z opazko: Ne sprejemem. Najlepša hvala vsem, ki se bodo odzvali.

Uprava in uredništvo.

Sestanek je razdelil zgoraj navedeni predmet razprave v tri dele. Prvega dne so razpravljali o »načelu svobode v ustavi in zakonodaji demokratičnih držav in o njem v avtoritarnih državah«, pri drugem zasedanju o »vtihotapljanju avtoritarnih načel v nekatere ustavne in zakonodajne preosnove«, pri tretjem in zadnjem zasedanju pa o »načelu svobode in upravni praksi«.

Že sami naslovi teh poglavij razprave nam kažejo, kako zelo aktualne in kako zelo splošno veljavne pojave so zborovalci pretresali, še več pa nam bo razodela vsebina izvajanj posameznih poročevalcev brez ozira na znamenitost osebnosti poročevalcev.

Sicer pa, bolj ali manj pokvarjene in izrabljene ceste — to je v tem našem primeru res hudo, hudo vseeno. Kajti za cestni sklad plačani denar naših ljudi tako ne bo ostal pri nas.

Centralizem, ki so mu botrovali dr. Žerjav, dr. Kramer, dr. Vošnjak, Ivan Pucelj in drugi! Centralizem, ki se razvija danes bolj bohotno, kakor kedaj.

Zanimivo je spričo vseh teh dejstev stališče, ki ga zavzemajo jugoslovenci do cestnega sklada. Kakor vsaka centralistična naprava, jim je seveda tudi ta všeč. Dopade se jim kvečjemu za toliko ne, ker jo je uvedla vlada, ki oni niso v njej. Lahko jim je bilo torej tu pa tam nekoliko pogodrnjati nad njo in s tem na cenen način zbujati vtisk, kakor da jim gre res za skrbi in težave slovenskega človeka. Toliko so že zmeraj pazili, da se v svoji sodbi niso nikoli zadeli ob centralistično načelo, četudi je za vsakega presodnega človeka očitno, da v znamenju centralizma sploh ne more biti in tudi ne bo pravično upravljanih niti cestnih niti

Ali ste poravnali naročnino?

Modno blago!

Nogavice, rokavice, vsakovrstno
damsko in moško perilo, žepni
robci, brisače, ogledala, ščetke,
turistovske potrebščine dobite
n a j c e n e j e

pri Petelinc, Ljubljana

ob vodi, blizu Prešernovega spomenika

katerih drugih skladov. Razumljivo je torej, da jim je ob ustanovitvi centralističnega cestnega sklada, ki bo tako usodno posegel v naše gospodarsko življenje in ga trajno obremenjeval, nam v škodo, drugim v korist, prekipelo navdušeno jugoslovensko srce. Takole hvalijo to novo zmago centralistične misli v »Jutru«:

Velika prednost cestnih skladov leži v tem, da so njihovi dohodki oddvojeni in neodvisni od ostalega državnega preračuna, tako da predstavljajo nekak perpetuum mobile, ki se vzdržuje iz dohodkov cestnega prometa, tega pa napredujoča obnova in naprava cest vedno povečava in s tem ustvarja nova sredstva za pospešeno in povečano nadaljevanje cestnih del. Pri pravilnem funkcioniranju je cestni sklad stroj, ki mora teči vedno hitreje in dajati vedno večji učinek. V cestnih skladih je plodno in koristno povezan medsebojni vpliv dobre ceste in napredovanja cestnega prometa, ki je sam stvarno izraz splošnega gospodarskega in kulturnega napredka. Pri vsem tem pa ni prezreti tudi velikega socialnega pomena javnih cestnih del zaradi zaposlitve delovne sile, ki je je v raznih krajih naše države še vedno veliko neizkoriščene.

Za protidemokratsko miselnost »Jutra« je značilno, kako se veseli, da so dohodki cestnega sklada »oddvojeni in neodvisni od ostalega državnega preračuna«, to se pravi neodvisni od ljudskega zastopstva

Če kaj, je že ustroj vseh naših skladov tak, da bi ga moral demokratično misleč človek sploh, a zlasti še demokratično misleč in za svoj narod skrbec Slovenec odkloniti.

In spričo tega načelnega tako protidemokratskega kakor protislovenskega stališča jugoslovencov je res popolnoma vseeno, če se bo našel tu in tam kdo z jalovimi in nikjer upoštevanimi nasveti, naj »pristojna mesta« na »primeren način« upoštevajo tudi »koristi dravske banovine«.

Koliko slovenstva sme biti v slovenski politiki?

Nalašč postavljamo gornje vprašanje v taki obliki, da se na prvi pogled razvidi abotnost vprašanja. Saj je na dlani, da more biti slovenska samo tista politika, ki je v celoti prepojena od nezatajenega slovenstva in slovenskih koristi. In vendar je gornje vprašanje prav zelo aktualno.

Ta čas ugleden politik, ki pa ne spada niti v Živkovićevo JNS, niti ni ud Hodžerove, niti ni pripadnik Ljotića, politik, katerega bodoči ugled nam še ni znan, se je namreč izrazil, da v tem hipu ni Slovincem bolj škodljive politike, kakor je politika poudarjanja slovenstva in slovenskih koristi.

Znano, doslej še nikoli preklicano načelo Adolfa Ribnikarja je, da je bolje biti za mizo, kakor pod mizo. S tem političnim načelom je Adolf Ribnikar leta 1931. v radiu Slovincem tolmačil potrebo, da gredo na volišča in tam javno glasujejo za Živkovićeve kandidate (njegove dobesedno, ker je po takratnem besedilu zakona nosilec sam določil vse kandidate.) Adolf Ribnikar je svoje načelo in njegovo trenutno pravilnost podprl tudi s prostodušnim priznanjem, da je — v svojem političnem delovanju — temu načelu vedno sledil in se po njem ravnal. Če pristanemo na vodilo, da so trenutki, v katerih Slovenci ne smejo slovensko politizirati, je imel Adolf Ribnikar stoodstotno prav.

Če izrežemo iz slovenske politične zgodovine samo razdobje med letom 1931. in 1935., bomo prav hitro naleteli na približno takle zagovor »realne« politike takratnih svetilk. V središču države ni zdravo preveč poudarjati slovenske koristi; to je potrebno prikriti zato, da se doseže vsaj za ozemlje, kjer Slovenci strnjeno prebivajo, taka ali drugačna drobtina. Če bi kdor koli zasledoval večje predmete, kakršne so drobtine, to ne bi bila realna politika, temveč utopija. Ta smer političnega utilitarizma — smer iskanja drobnih koristi za sam kraj ali za samo pokrajino — je bila zvezana torej z naukom ali z izgovorom, naj se slovensko jedro (ki je baje v zaledju) v dejanju ali v zahtevi prikrije. Nobeno čudo ni, če je taka

politika med tistimi Hrvati, katerih politična črta tudi ni bila dosti pokončnejša, naletela na sodbo, da so te vrste politiki prav za prav zagovorniki slovenskih koristi — pri vsem svojem priznanem unitarističnem nastojanju. Če pristanemo na vodilo, da v določenih trenutkih Slovenci ne smemo imeti slovenske politike, so imeli takratni odločilni politiki iz JNS stoodstotno prav.

Naj to zadošča v dokaz, da pomeni mišljenje, kakršno je izrazil omenjeni, ta čas ugledni politik, katerega bodoči ugled pa nam še ni znan, kratko in malo nauk, da so mogoči trenutki, v katerih Slovenci ne smejo voditi slovenske politike, temveč neko drugo politiko. Nauk, da je sedanjí čas tak trenutek...

Odklanjamo ta nauk, če ne zaradi drugega, zaradi tega, ker je nemoralen, ker mora demoralizirati slovenske množice. Odklanjamo ga, najsi nam je opozoritev, da število slovenskih politikov, ki so ta nauk učili in se po njem ravnali pri svojem delu, še ni sklenjeno.

Srbsko-hrvaške tiskovine pri pošti

V Sloveniji so v zadnjem času vpeljali poštne tiskovine, ki imajo samo srbsko besedilo v cirilici in pod njim hrvaško v latinici; slovenskega besedila na njih sploh ni. Take so poštne nakaznice za pošiljanje denarja po pošti, za kar je treba plačati precejšnjo pristojbino. Te nakaznice se sedaj imenujejo »poštanske uputnice« in stanejo 25 par. Poštne spremnice za pošiljatev zavojev po pošti imajo tudi besedilo na prvem mestu v srščini v cirilici, pod njim hrvaško besedilo v latinici, na tretjem mestu pa še besedilo v francoskem jeziku. Poštne spremnice sedaj sploh ni več dobiti v Sloveniji, ampak le še »sprovodne liste« oziroma »bulletin d'expedition«. Očitno tiska te tiskovine državna tiskarna v Belgradu in jih pošilja v Slovenijo. Vemo, da v srbskih krajih ni slovenskih poštne nakaznic in poštne spremnice, ni jih pa tudi ne v hrvaških krajih. V tem pogledu v poštni upravi slovenskega uradnega jezika ni več. Ustava pa pravi, da je uradni jezik srbsko-hrvaško-slovenski. To določilo ustave velja brez dvoma za vse veje državne uprave. Francosko besedilo na poštne spremnicah menda ni namenjeno za slovenske kraje, ker je v Sloveniji do danes vendar še slovenščina v navadi in žive v Sloveniji Slovinci, ne pa Francozi. Pošte v Sloveniji pa dajo 33 odstotkov vsega dobička poštne upravi, čeprav ima Slovenija le dobrih 8 odstotkov prebivalstva vse države.

Izza ovinkov

Nedavno tega je napisal prof. Kocbek sestavek, ki je bil ostro naperjen proti naši nacionalno-vzgojni politiki vsake barve in kazal na pogubnost teh vzgojnih načinov na našo narodno nramnost. »Slovenski narod«, ta zgled nacionalne častnikarije, je seveda stvar razumel tako, da je bil sestavek napisan zoper bojovnike za slovensko narodno samobitnost, pa ga je hitro nam pomolil pod nos, Kocbeka pa malo da ni razglasil za jugoslovenga.

Te dni pa je napisala »Straža v viharju« sestavek, ki v skladu s politiko dr. Korošca hvali Jugoslavijo. Sicer ni besede v njem, da bi se morebiti ogrevala za centralizem, za kakšno stapljanje ali celo za narodno enotnost. Toda nič ne de, za umsko okrepelost »Slovenskega naroda« je to že dovolj, da ga nam spet pomoli pod nos, češ glejte spreobrnjenec pri »Straži« pa pojdite za njimi in pustite misel na »etat-tampon« — bogve, če si je »Narod« glede pojma na jasnem.

In ker je »Slovenski narod« od nekdanj tako vaje, da določajo osebe njegovo vsebino, seveda ne more razumeti, da je kak list na svetu, kjer bi bile ideje vodnice. Zato seveda hoče speljati vso stvar tudi pri nas na osebno plat. Menda pričakuje, da bo na tak način zadel slovensko misel, ki je od dne do dne bolj živa med nami.

Mimogrede bi še pripomnili, da misel vmesne države, ki se hoče odtegniti sporom velikih sil, morebiti vsaj v načelu le ni tako slaba, saj je to vendar v nekem pogledu stalna politika Jugoslavije že nekako od l. 1933. dalje — pri čemer seveda iz »Narodu« znanih razlogov ne moremo razmotrivati vprašanja, če in za koliko je v danem primeru uspešna in dobra. Kajti navsezadnje se utegne celo »Slovenskemu narodu« kedaj posvetiti, da Jugoslavija ni nobena velesila in da bi to ne bila niti tedaj.

Sicer pa naj h koncu samo še povemo, da nam je znano, zakaj in odkod vse to »Narodovo« obregavanje. Slovensko ljudstvo se je kakor hrvaško začelo zavedati sramotne, škodljive, da, naravnost pogubne vloge, ki so nam jo unitaristični jugoslovenci dodelili v tej državi. Zato hoče pravice, ki je ne more biti, razen v popolni enakopravnosti. Svarno povedano pomeni ta slovenska zahteva, naj gre Slovincem pravica, da upravljajo svoje slovenske stvari, zlasti svoj denar sami, ker ne marajo, da bi Slovenija plačevala leto za letom do tri četrt milijarde več, kakor dobi nazaj, da bi

se torej vsako leto odtekalo tri četrtine milijarde slovenskega denarja na jug, Slovenija pa bi ob tem nacionalnem načinu drsela neizogibno dalje v prepad. Ta slovenska zahteva je tako samoobsebnost, tako pravična, da se zoper njo ne more prav nič stvarnega reči, tem bolj, ker vsakdo dobro ve, da se Slovenci še daleč ne mislijo s tem odtegoti dolžnostim do države, da pa seveda prav tako nismo voljni, da bi ob vsej svoji revščini plačevali več, kakor druge bogatejše pokrajine.

Naj pri tej priložnosti spet kedaj ugotovimo, da niti »Slovenski narod« niti noben drug jugoslovenski list vsa leta niti omenil ni te naše slovenske zahteve, ki je hkratu tudi najosnovnejša zahteva pravice in znosnega sožitja med narodi. Z molkom bi jo hoteli zadušiti, z namigavanjem in ovajanjem njenih zagovornikov svoj molk opravičevati. Kajti sestavno obuboževanje Slovenije spada v jugoslovenske nacionalne načrte. Samo popolno obubožanje more napraviti naš narod zrelega za pogin, to je za stapljanje.

Kljub vsem pozivom bo pa seveda »Narod« tudi poslej glede tega tiho. Saj mu tudi ne kaže drugega! Mar naj naravnost prizna, da je sovražnik slovenstva? Ne, rajši bo pri prvi priložnosti spet skušal istiti pravico pri upravi in razdelitvi denarja z razpadom države. Četudi ve, da krivica najbolj izpodjeda podstave vsakemu družbenemu ustroju.

Nemška korenitost

V zagrebški reviji »Economist« opozarja dr. N. Persić na nekatere novejšje zemljevide Evrope, ki so pred kratkim izšli v Nemčiji, in v zvezi s tem na netočnosti teh zemljevidov. Na zemljevidu etnografske in geopolitične karte Evrope (Holló in Pezold) zavzemajo Hrvati komaj sedanjavo savsko banovino, medtem ko so kočevski Nemci izredno vidno označeni, seveda ni nobenega sledu o koroških Slovincih in gradiščanskih Hrvatih. Nazivi mest so večinoma stari, Skoplje je celo označeno s prejšnjim turškim imenom. Na geopolitični karti ni označen niti premočnik v Trbovljah.

Na zemljevidu dr. Haacka, izdanem po založbi Perthesa v Gothi, ki naj bi prikazal evropske narode, so prav slične pomanjkljivosti. Tudi Srbom dela krivico, ker so na nekaterih mestih označeni premočno Bolgari, Romuni in Albanci. Za korenitost tega zemljevida naj priča Irska, kjer je 80 odstotkov označene kot angleške, dasi je to narodnostni zemljevid in ne jezikovni.

Upravičeno ugotavlja zato poročevalec, da nemški kartografski izdelki v zadnjem času niti daleč niso na tisti višini resnice in zanesljivosti, kakor smo bili tega dozdaj vajeni pri nemških strokovnjakih in učenjakih, temveč so izdelki zelo površni in polni napak. Ena prvih zahtev v znanosti je čista resnica, in samo tisto, kar temelji v resnici, more imeti veliko in trajno kulturno vrednost. Pri tem je nemška znanost dozdaj bila med prvimi.

Izpremembe v Belgiji?

Zagrebski »Obzor« poroča po dunajskem dnevniku »Neue Freie Presse« o političnih razmerah v Belgiji, ki napovedujejo važne ustavne spremembe v tej dvojezični državi. V zadnjem času je bila v Belgiji velika debata o primeru nekega flamskega narodnjaka Grammena, ki je bil obsojen na mesec dni zapora, ker je odstranil oziroma pokvaril nekaj francoskih napisov v flamskem območju. Debata o tem primeru ima širše ozadje in globlji pomen, kakor bi se na prvi pogled zdelo, ker napoveduje skorajšnji preobrat v ustavnem stanju belgijske države.

Trije valonski socialisti so v marcu t. l. predložili načrt zakona za preureditev Belgije v federativno državo po švicarskem zgledu. Zamisel federativne ureditve izvira iz flamskih krogov, vendar pa odobravajo osnovo načrta vse valonske stranke, včevši valonske skrajneže. Po tem načrtu naj bi se Belgija razdelila v tri federalne države: Flandrija, Valonska in dvojezično glavno mesto Bruselj. (V glavnem mestu biva sicer neznatna večina Flamcev in znatna manjšina Valoncev, precej pa je dvojezičnega prebivalstva, ki se pri zadnjem popisu prebivalstva ni opredelilo, ker so hoteli biti le Bruseljci. Po propagandi zadnjih let pa je pričakovati, da se bo število neopredeljenih zmanjšalo na minimum.) Razen glavnega mesta razmejitve najbrž ne bo delala posebnih težkoč, edino v mestih z mešanim prebivalstvom naj bi se izvedel plebiscit. Mesto Eupen St. Vith naj bi dobilo poseben statut, Malmédy pa bi se pripojilo valonskemu delu. Nova ustava naj bi poznala dve vrsti narodnih zbornic, in sicer osrednji parlament z 210 poslanci (od katerih bi bilo po 90 Flamcev oziroma Valoncev, 30 pa bi jih odpadlo na Bruselj) ter tri pokrajinske parlamente s sedežem v Bruslju, Anversu in Liegeu. Zakonski načrt pride v razpravo baje jeseni.

Že v l. 1931. je neki poslanec predložil podoben načrt, pa tedaj brez uspeha, ker je bila zamisel federativne ureditve večini Valoncev preveč drzna. Danes pa je položaj drugačen in poslanci, ki so izdelali letošnji zakonski načrt, so mnenja, da je ta načrt lojalen in more služiti kot podlaga za nadaljnje razgovore, da bi se jezikovno vprašanje v Belgiji rešilo na obče zadovoljstvo obeh prizadetih strani.

Oboroževanje

Priprave za bodočo vojno se mrzlično vršijo. Gospodarski dvig zadnjih let mnogi razlagajo prav z velikimi dobavami v vojne namene po vseh državah. Zadnje poročilo zavoda za preučevanje konjunktura v Berlinu se obširno bavi z izdatki posameznih držav za oboroževanje in s trgovino z vojnim materialom. Po izvlečku tega poročila v »Trgovskem listu« posnemamo, da so izdatki v obrambne namene posameznih držav letos za 10 do 15 odstotkov večji kot lani, bodo pa še enkrat tako veliki kot leta 1929, in celo trikrat do tri in polkrat tako veliki kot leta 1913. V vseh državah znašajo naročila za vojni material 300 do 450 milijard dinarjev, velikanske dobičke vojne industrije moremo v teh številkah slutiti.

Poročilo meni, da nikakor ni računati s tem, da bi sedanje popuščanje konjunktura moglo znatno znižati cene vojnega materiala, ker od izdatkov za pripravo na vojno odpade v splošnem razmeroma malo na surovine. Kljub popuščanju konjunktura stalno narašča mednarodna trgovina z vojnim materialom. Medtem ko je bila ta trgovina že lani za 28 odstotkov večja kot leta 1929., so se te vrste kupčije v zadnjem letu povečale za 42 odstotkov.

Svetovna trgovina z vsem blagom v letošnjem prvem četrtletju se je v primeri z lanskim prvim četrtletjem zmanjšala za 3 odstotke, izvoz vojnega materiala pa se je letos dvignil za 82 odstotkov. Največ se izvažajo letala in je že lani njih vrednost skoraj dosegla znesek za vse ostalo orožje in municijo skupaj. Največ vojnega materiala izvažajo sedaj združene države Severne Amerike, sledi jim Anglija (ki je bila doslej na prvem mestu), na tretjem mestu je Francija, s katero pa se kosa Češko-Slovaška.

Našim prijateljem!

Naš tednik »Slovenijo« je treba razširiti kar največ mogoče. Prepričani smo, da to žele ne le naši dosedanji naročniki, ampak vsi prepričani Slovenci. Zato prosimo vse naše naročnike in prijatelje, da naj nam pridobivajo novih naročnikov. To zato, da list tvorno podpro in pa da se slovenska misel čimbolj razširi. Našemu tedniku je treba že zaradi kritja stroškov, ki so veliki, novih plačujočih naročnikov, da ne omagamo.

Naslove novih naročnikov naj pošiljajo naši prijatelji na naslov: UPRAVA TEDNIKA »SLOVENIJA«, LJUBLJANA, TYRŠEVA CESTA 17.

Uprava tednika »Slovenija«

Propaganda

Vodja sudetskih Nemcev Henlein je pravkar izdal v francoskem jeziku propagandno knjižico z naslovom »Nous voulons vivre comme des hommes libres parmi des hommes libres«, v kateri tolmači zahteve čeških Nemcev. Knjižice še nismo dobili v roke, po daljšem poročilu o njej v pariški »Illustraciji« pa posnemamo, da je na ovitku knjižice upodobljen narodnostni zemljevid Evrope, v katerem je zarisano narodnostno območje Nemcev kakor tudi njih sosedov. Poročilo v knjižici opozarja na dejstvo, da je zarisano nemško narodnostno območje povsod kot strnjeno, torej da ne upošteva narodnih manjšin, ki živijo v Nemčiji, pri čemer so izrečno omenjeni Lužiški Srbi in oni Poljaki ob poljski meji, kolikor jih je še ostalo v Nemčiji. Mi bi k temu pristavili, da na tem zemljevidu, ki ga pariški tednik tudi objavlja, prav tako ni zarisanih koroških Slovencev, ki so znatna manjšina v Avstriji. (Seveda je ves koroški okraj označen kot nemški.) Poročilo pariškega lista nam mora obenem služiti kot nauk, kako slaba je naša propaganda, ako so svetovni listi o naših bitnih narodnih zadevah tako slabo poučeni, da materiala naše propagande ob takih ugodnih prilikah ne uporabijo oziroma ne morejo uporabiti.

Le na neko posebnost Henleinove propagandne knjižice opozarja pariški list. Kakor rečeno, je na zemljevidu povsod zarisano tudi območje nemških narodnostnih sosedov in tako meja med posameznimi sosedi, s tem da so posamezna ozemlja podana v raznih barvah (ozemlje Čehov in Slovencev kot najbližjih sosedov je ostalo belo, ker

se pač da najlažje prebarvati). Zastonj pa bralec išče meje med nemškim in italijanskim narodnostnim ozemljem. Pisec knjige je bil pri tej zadevi v nevarni zadregi iz razlogov političnega zaveznitva teh dveh narodov. Ako pokaže resnično narodnostno mejo, se bo zameril južnim zaveznikom, ako pokaže državno mejo kot narodnostno ločnico, se pregreši proti ideji, ki jo sam propagira. Kaj je torej storil? Na ozemlje Visoke Adiže (prejšnje južne Tirolske) je vstavil bel pravokotnik, v katerega je vstavil ime založnika knjižice Karla H. Franka iz Karlovih varov, odnosno iz Lipskega in s tem prekril (pa vendar ne zatajil) narodnostno ločnico. Ta naivno okretnost pisca imenuje pariški list cinično okretnost.

Za pravo neodvisnost

Te dni nam je prišel v roke sestavek nekega M. S. Rakočevića, baje iz Ljubljane, priobčen v »Slobodni misli« v Nikšiću o »kulturi malih narodov«. Slovenska kultura se mu takole prikazuje:

Ta mali narod je mogel, stoletja zaslužjen in tlaččen, dvigniti in ohraniti svojo miselnost in omiko. Medtem pa je kot sosed in podložnik velikih padal v npravstvenosti in človekoljubju. In sicer mimo vse strogosti duhovnikov, narodnih voditeljev in učiteljev. Vse svoje negativne lastnosti je dobil od velikih narodov, a vse pozitivne iz svoje lastne volje in lastnega duha.

Besede so to, ki bi rabile pač nekaj natančnejše vsebine, pa tudi nekaj dokazov in razlogov, da bi ne ostale samo besede. Tako pa mora človek skoraj ugibati, kam pisec meri. Zato bomo pa poskušali mi, da vsebino navedenih besed po nekakšnem opredelimo.

Gotovo je najprej, da se moramo Slovenci za vse svoje pozitivne lastnosti zahvaliti le samemu sebi, ali natančneje, vsem tistim slovenskim ljudem, ki svojega naroda niso zapustili in zatajili tudi v največji stiski. Kajti samo ti so budili v slovenskem narodu vero v lastno moč in sposobnost in s tem vero v lepšo prihodnost. In le iz njihovega nesebičnega dela je mogla vzevati naša slovenska omika, ustvarjena s tolikimi žrtvami.

Res je, sosedni veliki — pa tudi mali — narodi nas pri tem niso nikoli podpirali. Narobe, zmeraj so se trudili, da nas ovirajo, da goje med nami malodušnost, to prvo stopnjo v odpadništvo, da potem po naših odpadnikih ubijejo voljo našega naroda do samostojnega kulturnega življenja. Iz preteklosti je najboljši zgled takega odpadnika Dežman, a okoli njega, pred njim in za njim se vrstijo tisoči drugih, manjših. Prav pri vseh pa je njihovem odpadništvu botrovalo malodušje, od sosednega naroda zasejano. Res da zasejano zmeraj na le preveč rodovitna tla: omahljivost, neznačajnost, lakomnost, častiželjnost. Toda gotovo je, da bi brez vpliva in pritiska sosednega naroda ta malodušnost ne bila mogla dobiti podstave in se razviti.

Odpadniki pa seveda med nami še niso izumrli, in ko so še pri življenju nemškutarji, ta najbolj gnili sad habsburške Avstrije, nastajajo novi, jugoslovenarji. Natančno iste miselnosti so, saj je iz istih lastnosti tudi njihova miselnost nastala: malodušnost jih je rodila, po navadi seveda tudi v zvezi z upanjem na zelo stvarne dobrine, ki naj jim bodo za zatajo in izdajo slovenske narodne samobitnosti plačilo.

Iz teh ugotovitev in iz teh dejstev pa izhaja sklep, in sicer en sam sklep: treba je odstraniti vpliv vsakterih sil za naš narod, ki bi utegnile slej ko prej gojiti take negativne lastnosti v njem. To se pravi, slovenski narod mora imeti mogočnost, da v vseh svojih zadevah odloča sam. S tistim trenutkom bodo začeli zginjati odpadniki, z njimi pa tudi škodljivi vplivi, ki jih imajo te vrste ljudje zmeraj in na vsak narod. In naš narod se bo mogel npravstveno preroditi sam iz sebe.

Raje pošten, odkrit tujec, ko domač odpadnik! Še to naj dostavimo: ni da bi moral biti narod ravno velik, ki na drugega lahko slabo vpliva. Narobe, najslabši so tisti ne ravno veliki narodi, ki so v bolnem samoveličju zgubili vsako mero, pa hočejo zaradi tega svojo umišljeno veličino in prednost drugim vsiljevati. Resnično veliki narodi, kakor na primer Angleži, tega ne delajo. Zato pa tudi vidimo, da imajo ravno oni pri malih narodih največ zaupanja.

Spominjajte se tiskovnega sklada tednika »Slovenije«!

Prepričane Slovence, ki jim je slovenstvo zapoved vesti in npravnosti, prosimo, da podprejo razširjevanje čiste slovenske misli s tem, da nakažejo primeren znesek za

tiskovni sklad

našega tednika »Slovenije«.

Karteli

V »Delavski politiki« beremo tele primere, kako nam karteli dražijo življenje:

Kartel industrije železa in kovin, v katerem sta tudi Zenica in še ena državna tovarna, kupuje od državnih železarn surovine za vijake po din 3 do 3.20 kg. Predelava surovine v blago velja din 2.50 do 7 za kilogram. Trgovci dobivajo blago iz železarn po din 10 do 20 za kilogram. Iz teh zneskov lahko izračunamo, koliko zaslužijo kartelirani kapitalisti, škodo pa imajo državne železnice in drugi kupovalci blaga. — Prodajalci betonskega železa so osnovali nov kartel ter določili za vagon tega železa za din 2000 višjo ceno kakor jo je določil srednjeevropski kartel železne industrije.

Drugi primer nam nudijo steklarne. Prej smo stalno uvažali steklo iz zamejstva in ga plačevali po din 12 do 18 meter. Na to okensko steklo se plačuje za vagon 12.000 din carine. Odkar so se steklarne, kar je razumljivo, kartelirale, je cena steklu narasla na 48 do 50 din po metru. Država je s tem izgubila na carini okoli 120 milijonov din, narodno gospodarstvo pa okoli 150 milijonov.

Tretji primer: Po podatkih državne statistike je bila cena našemu cementu za 100 kg: v španskem Maroku 12.74 din, na Kanarskih otokih 11.33 din itd., v Jugoslaviji pa 50.80 din.

Boj zoper kartele niti v demokratičnih državah ni lahak, vendar je tam zaradi stalnega javnega nadzorstva vsaj toliko uspešen, da preprečuje prehudo izkoriščanje odjemalcev. V centralistično upravljenih državah, posebno v takih, kjer so priznani »ideologični« voditelji sami pri kartelih zraven, je pa kar brezupen.

Pridobivajte nove naročnike!

Nemški načrti

Kurt G. W. Lüdecke je bil do 30. junija 1934 visok narodno-socialistični opravitelj v Hitlerjevi Nemčiji. Po krvavem obračunu tega dne med narodnimi socialisti samimi je pobegnil čez mejo. Sedaj je izdal v Londonu knjigo pod naslovom »I knew Hitler« (»Jaz poznam Hitlerja«). V njej priobčuje razne Hitlerjeve izjave, naročila, načrte. Zanimivi so zlasti Hitlerjevi načrti in izjave glede zunanje politike. Tako na primer je dejal, še preden je prišel do oblasti:

Eno samo misel imam, s katero se ukvarjam noč in dan: narediti iz Nemčije največjo silo sveta.«

Ko mu je Lüdecke priporočal, naj se sporazume vsaj z Rusijo, mu je odgovoril:

»Vi mislite, da je mogoča velika Nemčija ob Rusiji, jaz vam pa pravim, da gledam velikonemško državo.

Sicer je pa sodil glede nemške politike

Značaj prihodnje vojne

Vojaški sodelavec »Prager Tagblatta« razmotriva vprašanje, če je tako imenovana »bliskovita vojna« mogoča, in pravi:

Po skušnjah svetovne vojne je bilo pač znano, da se ne vojskujejo samo vojske, ampak tudi gospodarske fronte. Dolgo vojskovati se more samo gospodarsko prav dobro podprta država, bodisi sama ali v okviru kake zveze. Država, ki ni imela pogojev za dobro gospodarsko varstvo, je zastavila vse moči, da je postavila napadalno vojsko (oklopne divizije in letala) v upanju, da si bo na ta način zagotovila mogočnost hitrega konca vojne in s tem zmage svojega orožja.

Danes vidimo, kako so bile te domneve napačne. Z razvojem napadalnega orožja je začela rasti tudi sorazmerno kakovost obrambnih sredstev. Zoper tanke so izumili zelo učinkovite protitankovske topove in strojnice, utrdbe, razne ovire, podkope itd.; zoper zračne napade je bila organizirana mogočna letalska obramba s protiletalskimi topovi, preganjalnimi letali in drugimi sredstvi. V svetovni vojni je bila za napadalec dovolj dvojna premoč nad obrambo, danes mora biti ta premoč vsaj petkratna, če hoče računati z uspehom. Obramba dobiva čedalje večjo težo in jemlje napadalcu upanje na hiter konec vojne in nagel uspeh. Najboljši dokaz za te trditve daje sedanja vojna v Španiji, ki traja že tretje leto in ki je ni mogoče končati po normalni poti; prav tako vojna na Kitajskem, kjer morajo Japonci streti marsikak trd oreh, s čimer v začetku vojne niso računali. Kaže se tudi, da se more samo gospodarsko uspevajoča država odločiti za daljšo vojno. Če torej rešijo nekatere države vprašanje svoje oborožbe tako, da preprečijo bliskovito vojno, tedaj delajo nedvomno za mir.

Najboljši šivalni stroji in kolesa

ADLERpo izredno nizkih
cenah pri tvrdki**Josip Petelinc, Ljubljana**
za vodo (blizu Prešernovega spomenika)

Večletno jamstvo!

Pouk v umetnem vezenju brezplačen!

Mali zapiski

Prepovedana lista

Minister za notranje stvari je prepovedal uvažati in širiti v naši državi tele liste:

1. »Giustizia e Libertà«.

2. »Madrid«.

Oba lista izhajata v Parizu. Prvi je pisan v italijanščini, drugi v španščini.

Srbsko-hrvaški sodnijski obrazci.

V predzadnji številki »Slovenije« od 1. 7. tega leta smo priobčili obvestilo, ki ga je poslala sodnijska pisarna v Kamniku v neki zemljiškoknjižni zadevi prizadeti stranki v srbsko-hrvaškem jeziku. Naročnik našega lista, odvetnik iz Novega mesta, pa nam je sporočil, da je prav tako obvestilo prejel tudi od zemljiške knjige okrajne sodnije v Metliki. Kamniški primer torej ni edini in najbrž so tudi druge slovenske sodnije, zunaj imenovanih dveh, porabljale omenjene obrazce. Pričakujemo, da bo prenehala ta praksa.

Za načelen boj gre!

Pod naslovom »Prvenstvo ideologije« piše »Pariser Tageszeitung« dne 12. t. m.:

Mussolini je v zadnjih dveh dneh govoril dvakrat naravnost ali po radiu, in obakrat se je to zgodilo, da bi postavil nasproti zahodnim demokracijam, ki vodijo z neskončno potrpežljivostjo in neutrudno dobro voljo svojo mirovno politiko, svoje fašistično bojevitost naziranje. V predgovoru k svojemu delu, ki opeva velika dejanja za časa »prvih 15 let fašističnega vladanja«, je duce razglasil, da bo Francova zmaga v Španiji velikega pomena za evropski razvoj. Nadalje je poudaril, da so celostne države bile na teh tleh mednarodno pomembno bitko, katere nasledki bodo šele v prihodnosti očitni. S tem je dokazana abotnost tistih krogov, ki mislijo, da se bo dala Španija po Francovi zmagi zopet nevtralizirati in da bo potem mogoče tretjemu rajhu prav tako kakor Mussoliniju spet vzeti sadove njihovih posredovanj. Prav lahko je razglasiti, da ne želimo ločitve Evrope v ideološke skupine in da odločno odklanjamo novodobne verske vojne. Kajti diktatorji so vendar tisti, ki izpovedujejo prvenstvo ideologije. Njihovi nasprotniki bodo prej ali slej morali iti po isti poti, pa če se še tako dolgo upirajo.

Jalovo pozivanje.

»Mariborski večernik Jutra«, ki mu že naslov izpričuje njegovo jugoslovensko odvisnost, piše v uvodniku o »resnični Sloveniji«, to je o tisti Sloveniji, ki je v znamenju nacionalnega unitarizma zastopljena in izkoriščana, pa končuje s tistim obrabljenim pozivom na »poklicane«:

Ali se je bodo poklicani pri obsežnem državnem gospodarskem načrtu spomnili in ji dali vsaj nekaj od tega, kar že leta in leta žrtvuje z velikimi odgovornostmi?

Na to »Večerniku« kar mi lahko odgovorimo. Ne, ne bodo se spomnili, prvič ker to ni treba, kajti kdo naj bi jih prisilil ali mogel prisiliti, da bi se spomnili, drugič pa tudi, ker ni v duhu in smislu nacionalnega unitarizma tako spominjanje. Kajti če smo že res vsi eno, je tudi vseeno, kdo ima naš denar. Tembolj, ker je Slovenija od unitaristov iz znanih vzrokov tako razglašena za bogato deželo, ki lahko plačuje in ki naj zategadelj zmeraj več plačuje.

Zgodba o parah.

»Samouprava« očita Hrvatom in njihovim glasilom, da se po načrtu izmikajo imenu Jugoslavija, medtem pa da izdaja njihova »Seljačka sloga« knjižice, v katerih oglašajo podjetja kakor jugoslovenska tekstilna industrija, jugoslovenska destilacija drva, jugoslovenska šumska industrija itd., za kar da prejema »pare«.

Nam se pa tako zdi, da bi ta jugoslovenska podjetja komaj dajala »pare« hrvaškemu tisku,

če bi ne upala, da jih v obilni meri prejmejo od hrvaških odjemalcev nazaj. Saj vendar »Samouprava« sama resno ne misli, da oglašajo taka podjetja iz ljubezni do bližnjega zgolj! Ali pa morebiti hoče, da Hrvatje vsa taka podjetja sploh bojkotirajo?

Samozvanci so zmeraj slepi

Ob smrti Otona Bauerja, enega izmed voditeljev avstrijske socialne demokracije, piše Leon Blum v svojem dnevniku »Populaire«:

Trdovratna legenda je obremenjevala Otona Bauerja z usodno napako. Očitati so mu, ko so bili drugi avstrijski socialisti pripravljeni pogajati se in posredovati, da se jim je upiral s svojo trmoglavoostjo. To laž bi hotel popolnoma demantirati. Oton Bauer je vedel, da ni ljudstvo več pripravljeno bojevati se za svojo neodvisnost, če so mu vzeli svobodo. Vendar, da bi ustvaril Avstrijo, sposobno za samoobrambo, bi bil šel prav do skrajne meje politične samozataje in osebne žrtve. To lahko izpričujem in verjeli mi bodo. Na strani kancelarja Schuschnigga je bila slepa trma, ki jo danes prav tako drago plačuje kakor njegova dežela.

Razlastitev malteškega in nemškega viteškega reda v Vzhodni marki

V »Delavski politiki« beremo:

»Nova avstrijska oblast je razlastila tudi malteški red, nemški viteški red in več katoliških samostanov. Nemškemu viteškemu redu je zaplenila tudi vso zalogo vina lastnega pridelka, ki ga je točil v svojih lastnih vinotocih. — Te razlastitve utegnejo imeti še zamotane pravne posledice. Več avstrijskih samostanov in cerkvenih redov ima obširna zemljišča in vinarstva posestva tudi v Sloveniji, zlasti v Dravski dolini in v Slovenskih goricah. Zaplenjeno vino nemškega viteškega reda je zraslo v naših Slovenskih goricah. Če so avstrijski samostani izgubili sposobnost, da bi posedovali zemljiško posest, potem so tudi njih posestva v naših krajih izgubila svojega dosedanjega lastnika. Vlada in banska uprava imata dolžnost, da pri tem zaščitita v polni meri naše koristi in zlasti koristi prizadetih viničarjev.«

»Primorske novine«, glasilo JRZ na Sušaku, poročajo, kaj je vse naredila sedanja vlada samo prav zadnje čase za južno Srbijo: novo bansko palačo, nove gimnazije, gospodarsko finančni inštitut, novo hidrocentralo na Treski, v načrtu pa je stavba nove avtomatske centrale v Skoplju in še mnogo drugih stvari.

Marsikoga, ki bo primerjal, bodo te stvari zanimale.

Novica z Gosposvetskega polja.

V »Delavski politiki« beremo:

Dne 26. junija so na Gosposvetskem polju ob vojvodskem prestolu v navzočnosti ministra Reintalerja svečano odprli državno taborišče nacistične kmečke mladine. Odposlanec državnega mladinskega vodje je imel slavnostni govor o pomenu in namenu prvega državnega kmečkega mladinskega taborišča v osvojeni Ostmarki, ki da se ne more vršiti na bolj primernem mestu, kakor na Gosposvetskem polju ob vznožju vojvodskega stola. Govornik pa je pozabil povedati zgodovinsko resnico, da je vojvodski kamen spomenik slovenskih Karantancev, ki so to zemljo z delom svojih rok preobrazili iz puste divjine v cvetočo deželo in da je simbol prademokratske dobe, ko so si Karantanci sami po lastni volji in v svojem jeziku postavljali svoje vojvode.

Čuden napis na ljubljanski pošti.

Na ljubljanski glavni pošti je oddelek, ki ima nad vhodom tale napis: »Gradska tel. telef. tehnična sekcija v Ljubljani«, pod tem besedilom je enako besedilo v srbskem jeziku v cirilici, pa tako, da je zapisano po srbsko: tehnička sekcija. Prav tak napis je tudi na veliki deski na dvorišču ljubljanske glavne pošte. Besedilo v latinici je v pravi jugoslovenščini, je »novi jezik Ilirjanov«, kakor pravi Prešeren v sonetu »Ne bod' mo šaloharde«. Do danes je med Slovenci mesto še vedno mesto in mestna telegrafska in telefonska tehnična sekcija še vedno mestna, ne pa »gradska«!

Urednik in izdajatelj: Tone Fajfar v Ljubljani.

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

Kdor hoče lepo in pravilno pisati in govoriti mora uporabljati najnovejši

SLOVENSKI PRAVOPIS

ki sta ga priredila dr. A. Breznik in dr. Fr. Ramovš. Cena nevez. din 26.—, vez. din 40.—. Kr. banska uprava v Ljubljani je predpisala obvezno uporabo najnovejšega slovenskega pravopisa vsem svojim uradom in šolam

*

Dalje priporočamo nekaj najboljših romanov in povesti iz naših knjižnih zbirk:

Iz leposlovne
knjižnice:Undset, Kristina Lavransova hči, 3 zv.
Dickens, David Copperfield, 3 zv.
Handel-Mazzetti, Jese in Marija, 2 zv.

Iz ljudske knjižnice:

Prus, Faraon, 3 zv.
Sienkiewicz: Križarji, 2 zv.
Rahmanova, Tovarna novega
človekaIz zbirke domačih
pisateljevPregelj, Spisi — 10 zv.
Erjavec, Spisi — do sedaj 4 zv.
Bevk, Spisi — do sedaj 3 zv.

Iz zbirke Kosmos:

Jakac-Jarc, Odmevi rdeče zemlje, 2 zv.
Kos, Zgodovina Slovencev, 1. zv.
Stele, Umetnost zapadne Evrope
Kranjc, Od Napoleona do Lenina
Ložar-Vodnik, Sodobna slovenska lirika

Najnovejši katalog — prospekt knjižnih zbirk je brezplačno na razpolago

Janez Kocmur:

K Tumovim spominom

(Nadaljevanje)

Ne pravi zastoj znani nemški pregovor: Titel ohne Mittel. Prevedeno v kranjsko se glasi: Čevlji na biks, v aržet pa niks. Seveda velja to samo za tiste, ki ne poznajo srebrnih žlic, nikar da bi jih jemali. Zgoraj dobro poznajo lakoto po časti, pa jo goje in pospešujejo z vsemi vrstami umetnih gnojil. Utešiti se da z mašili, cenejšimi od krompirja in polente. Posebno Dunaj jo je poznal in nje goval v svojo skrbjo. Kakor je frak dobil svojo obliko v Parizu in se od tam razširil po vsem svetu, tako je prvotna domovina naslovov Dunaj. Naslednja zgodba sicer ni popolnoma resnična, lahko pa bi se bila zgodila natančno tako — na Dunaju ali kjer koli.

V ministrstvu se je zgledalo odposlanstvo diurnistov. Po naše bi se reklo: dnevičarjev ali dničarjev. Tujka je le naslov za gosposke dnevičarje, da se ločijo od kmečkih »taberharjev«. Sicer so po socialnem položaju oboji enaki. »Želite?« je vprašal oddelčni načelnik. »Prišli smo prosit za zvišanje plače, se je glasil odgovor. »Mhm ja, to je sitna stvar«, zamekeče gospod načelnik. »Koliko pa imate?« — »Šestdeset kron, gospod načelnik.« — »Toliko?« se začudi načelnik. »Goldinar na dan, gospodje, to je preveč. Februarja, ki ima samo osemindvajset dni, imate še dva po vrhu, tako rekoč zastoj! ... Hhm, ja, veste, takole bomo naredili: Od prihodnjega prvega dalje boste imeli samo po petdeset kron. Za nadomestek pa se ne boste več imenovali diurnisti, ampak oficianti.

Tako... pa ena mesečna plača vam bo odtegnjena za pokojninski sklad, brez pokojnine seveda.« — V domovini so sprejeli odposlanstvo s streljanjem iz topičev, godbo in govori. Tistikrat so papirnice izpraznile vse zaloge kartona, tiskarne so komaj zmagovale delo, toliko je bilo naročil na posetnice. — Prihodnjič so jim dali epolete, nato kolajne, in da ni bilo vojne, bi bili dobili še kaj. Pa plačo so jim znižali vselej — saj sta krog in naslov ekvivalentna zlatu.

»To je pa velika zverina«, pravi preprost človek, srečajoč gospoda s pozlačenim naslovom. Odkod prisposodabljanje človeka zverini, še ni dognano. Franc Pengov se v svojih »Podobah iz narave« ukvarja na dolgo in široko z vsakoletnim potovanjem ptic selivk, nazadnje se pa globoko zamišljen vpraša: »Kdo neki jih vodi, da brez ure, zemljevida in voznega reda ne zgreše cilja? Rešitvi tega vprašanja bi se morda približali s protivprašanjem: Kdo neki sestavlja podlasci in dihurju jedilni list, kdo uči volka in lisico anatomije, da opravljata svoj posel bolj izvedeno od najspretnejšega kirurga? Mesar se uči dolga leta, volk in lisica pa znata vse že prvi dan.

Če ni človek tisti učitelj, je pa gotovo, da je v marsičem prekosil zverjad. Le v sočutju do lastnega rodu je ni. Volk ni volku nikdar volk, človek je pa človeku dvakrat človek — se pravi: zverina. Zverine iz nekdanjih amfiteatrov bi bile, če bi še živele, vzor krotosti v primeri z današnjim človekom frakarske miselnosti. One so si nje obrisale kremplje v pesku, novodobnemu domptertju pa jih ostrgajo v manikirskem salonu. Nemara se zato ozira preprost človek in reka: »Ta je pa velika zverina...«

(Dalje prihodnjič)